

INTERVJU

Oaxenbor

TOREKÄLLBERGETS MUSEUM

Intervju med gamla Oaxenbor

MARTIN JANSSON

Hösten 1974-09-11

Sidor: 26

Utskrift från band 48

TOREKÄLLBERGETS MUSEUM

Band nr 48

Intervju med:

Martin Jansson (samt hustrun Ingeborg)

Född: 02-03-10

Mörkö S:n

Intervjuad av Carl-Henrik Ankarberg 74-09-11

NN: Vilket år kom Jansson dit?

MJ: Ja kom dit -18.

NN: VAr nån stans va Jansson född?

MJ: Ja e född på Oaxen.

NN: Född på Oaxen ja. I vilket hus?

MJ: Paradiset.

NN: Jaha. Hur många familjer va de som bodde i Paradiset?

MJ: Ja då när ja va barn då va vi sex, fyra nerpå å 2 uppå.

NN: Hur stora va dom lägenheterna som fanns?

MJ: Dom va rätt stora i Paradise.

NN: Va de flera rum eller va de bara ett?

MJ: De va bara 1 rum å kök. Å dom va stora, ja inte fullt så här stora, men nära på.

NN: Hur uppvärmdes lägenheten då?

MJ: De va me veeldning å kol därute fick man köpa. Å sen va ska ja säga, ja minns inte vike år de va men, eller vilke år byggde dom opp där Ingeborg? Paradise, de va väl -51. Byggde dom eller renovera inni?

IJ: Nä de va senare.

MJ: Ja vi flytta därifrån -50 vi.

IJ: SEn så börja dom på å reparera. Men inte nå modernt. De va veeldning.

NN: Hur gjorde dom då?

MJ Dom slog ihop lägenheterna, så de vart 2 rum å kök.

IJ: Ja men de va mycke senare.

MJ: Jamen dom gjorde sen under ...

IJ: Men de gjorde dom inte förrän på 60-talet.

MJ: Ja men Erik bodde ju där.

IJ: Då va de bara 2 rum å kök.
MJ: Ja, men de vart då.
NN: Vart flyttade ni då 1951?
MJ: Vi flyttade opp på handlaren hus där, som ligger mot sjön oppepå där.
NN: I vita huset?
MJ: Ja i vita huset.
NN: Hur stor va den lägenheten?
MJ: Ja dem va inte så stor.
NN: De va 2 rum.
MJ: Å de va smårum.
NN: Bodde de nåra flera i handlaren hus?
MJ: Ja, se föreständaren.
IJ: De va Konsum då så att ...
NN: Jaha. Fanns de vatten å avlopp i den lägenheten?
MJ: Ja.
NN: De va moderniserat då?
MJ: Ja.
IJ: Men då eldade vi oxo med ved. Hade en panna vid spisen.
NN: Fanns de kakelugn i de huset?
IJ: De fanns inna vi kom dit men den tog dom bort sen.
MJ: Ja de gjorde jag. Ja tog bort den för att dom hade mura igen rörena förut. De va ju bara en prydnad skulle stå där. Den stog i vägen bara.
IJ: Så va de så att innan Konsum ble så va de privathandlare där. Han hette Karl Karlsson, ja just de. Han bodde just uppe i den här lägenheten som vi fick sen.
NN: Va de vanligt att familjerna flyttade mycke mellan dom olika bostads-husen?
MJ: Ja, när dom väl lessna ett tag, så fick dom flytta å de va nåra som flytta så flyttade många så där.
NN: Va de på brukskontoret man bestämde vilka som skulle flytta så dom gjorde upp flyttscheman då?
MJ: Ja, fick man lov opp å begära då.
IJ: När vi va nygifta så bodde vi i där ute på udden di kallart för Läro-verket. De e skärt nu. Just de, då bodde vi oppe på där, å då bodde Martins föräldrar, bodde där i Paradiset. Å sen bytte vi så att ...
NN: Martins föräldrar va arbetade pappa med? Farfar då? Vad gjorde han?
MJ: Min far han va, ja eller om ja säger så här, att vi gjorde nästan allting ute på ett kalk bruk, om ja säger så. Vi reparera, vi brände kalk, vi tog kalk ...

NN: Va ni i berget oxo?

MJ: Ja då, de va ju alting tror ja ja har gjort.

NN: Va de samma sak med din far?

MJ: Jaha, han va lika , å de va så därute. För att dom va där så många år för dom å kunna alla arbeten. Å de behövde inte vara nån som gick å körde på å visa eller på någe vis då inte för tiden.

IJ: Men då på den tiden när hans pappa arbeta där då, körde dom ju sten i vagnarn å bröt för hann i berge. De va ju långt tebaks.

MJ: Å ja ha gått i stenbrotte ja oxo.

NN: Hur va de, din pappa va han född på Oaxen?

MJ: Jah, Min farfar va, han kom dit som värlänning. Å va en sån där som gick omkring å jobba lite varstan.

NN: Va hette farfar?

MJ: Han hette Olsson.

NN: KOMmer du ihåg förnamn?

MJ: Nej de kommer ja inte ihåg. Han dog 1911. De kommer ja ihåg.

NN: Å din far va hette han i förnamn?

MJ: Ham hette Sigfrid Jansson. Johan Sigfrid Jansson. Å han har jobba sär hela sitt liv utom ett år, dü va han oppe i Skutskär.

NN: Va de vanligt att arbetarna jobba hela livet ute på Oaxen?

MJ: De va i de flesta fall, va de så. Vi va 4 generationer.

IJ: De va många som kom från Karta å fortsatte på Oaxen.

NN: Va de när driften las ner?

MJ: Ja.

IJ: De va många bodde kvar på Karta, rodde te Oaxen å börja jobba.

NN: Va hette familjerna som kom från Karta? Kommer ni ihåg de?

MJ: Ja en hette Grenbergs.

IJ: En hette Sundberg. Nä Sundberg hette dom väl inte?

MJ: Jo de gjorde dom. Dom hette Sundberg.

IJ: Ja men Alvidas ...?

MJ: Dom hette Engström, de va en annan de. Sundberg ...

IJ: Nä men Alvidas pappa å mamma, vad hette dom?

MJ: Dom hette Engström dom.

IJ: Nej de gjorde dom inte. Hon vart ju gift Engström.

MJ: Ja visst ja, hon vart ju gift Engström.

IJ: Men va hette dom?

MJ: Men de sa ju allti "gubben Engström". I alla fall så att dom jobbas där unna för unna.

NN: Va de många som va släkt på Oaxen?

MJ: Ja, de va nästan allihop. Sådär släkt å släkt me släkten å...

NN: Hade ni många släktingar ~~föntom~~ farfar å pappa?

MJ: Nä, vi va bara vi mi familj ...

IJ: Nu kommer ja ihåg du, hon hette Sundberg.

MJ: Ja, ja säger ju Sundberg, i alla fall vi va ensamma Jansson, men annars så va de Karlsson å Andersson, Grenbergs släkten.

NN: Höll släkterna mycke ihop?

MJ: Jaha, de gjorde dom nog. Ja försle lov å säga de att på Oaxen så va dom aldri osams si så där på någe vis. Utan de va i början de va så fattit så man fick lov te hjälpa varann någe, å de vart som en stor familj nästan alltihop.

NN: Va de många arbetare som bodde på Mörkö å Sorundalandet oxo?

MJ: Ja, jaha då. De va nog hälften riktit åtminsone.

NN: Va dom oxo lika? På samma plan, eller umgicks ni med dom så mycke eller?

MJ: Ja, dom for ju hem då te Mörkö på kvällarna, men de va nog e bra sammanhållning.

NN: Nej, ja hörde av Alvin Pettersson som ja pratade me, bergsprängarbasen han tyckte väl de att ni på Oaxen va lite liksom för er själva. De va en sluten krets, å kände sig väl lite utanför på Mörkö.

MJ: Nej då. de va nog alri så men de kom väl, vart på senare år. Då vart de nog lite mer skillnad för dom begärde, eller vi fick hyresfritt, bodde vi. Vi fick 200 famnar ve om åre, å så fick vi 11 hl kol, å de där de tyckte ju dom andra inte om, utan ville ha hyresbidrag å sånt där iställe, å de vart lite krångel av då. Men sen vart de bra när dom fick de.

NN: Hade ni alltid fri hyra ute på Oaxen?

MJ: Nej, de första vi betala va väl 5 kr i månan.

NN: Men hurkom de dig att ni fick hyresfritt då, som du berätta om?

MJ: Ja de va så dålit baralt, å dom gav hellre då i de natura, dom hade ju kol ifrå England, å de va ju billit. Å ve de tog dom hem.

NN: Vilken tid va de då som de var speciellt dålit, som du pratar om?

MJ: Ja, ja kan inte svara precis?

NN: Va de under krigsåren?

MJ: Ja de va ju.

IJ: De va före innan vi ble gifta i alla fall.

MJ: Ja men de va ju dålit då

IJ: Jo men de här som du pratar om de va ju mellan farfar

MJ: Nähej vi hade likadant Ingeborg.

NN: Hade ni hyresfritt då?

MJ: Nej vi hade 5 kr i månan vi betala, å 5 kr för varje ljuspunkt eller när vi fick elektriskt lyse då ja. Dom satte opp elektriska -18.

IJ: Då när dom stora familjerna, för de va ju mycke stora familjer innan vi, å då va de ju väldit fattit å dant.

MJ: Ja då va de dålit därute. Hade dom inte have fiske så hade dom have ruslit svårt. Å de va ju så svårt efter allting.

NN: Hur menar du då?

MJ: Ja mena me matvarer å allting, de fick ju lov å ros ette. Å på vintern när sjön börja lägga, dom hade en stor roddbåt som isbrytare. Å de va de tre man som stod då eller en gick på isen, eller två stod med krokar å drog, å bröt is. De kunde ju ta, ja vet dagar dpm hade te göra framåt etter midden å så ro etter mjölk bara. De va tre man.

NN: Va de bruket som skötte om mjölkleveransen?

MJ: Ja de feck dom lov te göra.

NN: Så affären, handelsmannen hade ingentin me de å göra, Karlsson?

MJ: Nej, han fick sina varer på prämar å så där.

NN: Var tog han varorna ifrån då? Från Trosa?

MJ: Nej från Södertälje å Stockholm. Alla prämar som gick efter kalk, så hade dom matvarer me ut å.

NN: Handlade man på bok?

MJ: Jaa, de va på bok de då först, men vi hade väl aldri nån bok då vi började?

IJ: Nää, de hade vi inte.

MJ: Vi gifte oss -21 då. Men de va före, å de va fysligt dalia då me de där böckerna.

NN: Körde han upp priserna då mycke?

MJ: Jaha de gjorde han.

NN: För de blev ju Konsum sen, å han fick lämna ...?

MJ: Ja då va de lite prdnningar därute. Då började de väl i Sorunda å va de Konsummelemmar å sen så flyttas vi övers te Hölö.

IJ: Ja när vi hanla i Sorunda kom de en båt från Sorunda me varerna. Vi fick skicka lister.

NN: Så ni va me tidigare då i Konsumföreningen i Sorunda? De va innan Konsum-affären kom till Oaxen?

MJ: Jaha då.

NN: De va många som slutade handla hos Karlsson, å började då hos Konsum i Sorunda?

MJ: De va rätt många. De va rätt ryslit så dålit för hanlarn då.

NN: Varför valde man å handla, de va ju långt å ro till Sorunda istället?

IJ: Då skicka mannota då dom vi säger. Skrev opp varerna då. Skicka när båten kom me varer då, lämna man notan så får man nästa vecka varer då, så man behövde allri ro över.

NN: Varför va de bättre då å handla i Sorunda?

MJ: De va billigare.

IJ: Vikken skillnad på pris, mycke bättre varer oxo. De va så dålit på Oaxen.

MJ: Ja kan tala om bara en, ett pris. Jag hade motorbåt te köra på fotogen, å de tog han 28 öre litern, å då så feck ja den för 11 öre opp i Sorunda.

NN: Mer än dubbelt så billigt. Va de många år som ni handla i Sorunda?

IJ: Nej de va bara ett par år tror ja.

MJ: Ja å sen så flyttas de över till Hölö.

NN: Va de länge i Hölö då som de va?

IJ: Vi handla länge i Hölö, för vi fick egen affär där. Vi hade som egen affär där i Hölö. Vet inte va?

MJ: Nej de va Konsum.

IJ: De va Konsum, men de va inte inne i de här stora Kooperativföreningen utan de va....

MJ: Nej de va de inte. Å vi hemma vi va fristående i från koperativa. Men vi sortera i alla fall under de här koperativa på någe vis.

NN: Hur tog ni er ända till Hölö, för de är ju långt att?

MJ: Ja de gick bil.

NN: Så bil kom ner till Getberget?

MJ: Etter me varerna te bryggan.

NN: Getberget då?

MJ: Ja Getberget.

NN: Ringde ni då eller hur skickade ni med lista?

MJ: Nä de va likadant ...

IJ: ...som i Sorunda. Vi skrev våra noter åsså lämna vi dom varje gång dom kom ner. Man kunde ringa oxo.

MJ: Men de va rutet släp(....??) men en måste görat för te å gå ihop.

NN: Hur gick det till när ni fick engen Konsum-butik ute på Oaxen?

MJ: Ja de va att handlarn sluta å då bildas de en, en i Sorunda va ute å hjälpte oss. Ja minns inte va han hette, Östlund eller ..? Han ruslit snäll å bussi karl å hjälpte oss på alla vis å Hölö me va me å hjälpte oss, å te bilda den där.

IJ: Karlsson han vatt ju så gammal då, orka ju inte ha affärn.

NN: Va de därför han slutade, eller va de att han inte hade, fick några kunder?

MJ: Ja han fick inga kaunder heller, å so å frun dom va fäl ... nej dom va hemma kvar.

NN: Idus?

MJ: Idus ja. Men de gick inte ihop.

IJ: Hans fru va snill. men han va ju så snål, på alla sätt så de gick ju inte. Han miste kunderna.

NN: Va han brysk mot dom eller...?

MJ: Jaa, å om dom inte köpte så kunde han ju skälla ner dom.

IJ: Orättvis så förskräckligt va han.

MJ: Å de går ju inte med en affär.

NN: Va de fackföreningen somhade å göra med de här bildandet av Konsum?

MJ: Ja dom hjälpte nog till oxo lite si sådär, men annars så va de ju självstndit me vissa medlemmar.

NN: Dom bildade ju en interimsstyrelse där Sven Karlsson bl a va ordförande vill jag minnas, som skötte om Konsum?

IJ: Ja just de.

NN: Hur kom de sig, den blev ju inte så länglivad, Konsum?

MJ: Nej vi gick in i Södertälje sen, å de va våran död.

NN: På vilket sätt då?

MJ: Vi sortera under Hölö å Oaxen, å dom slog ju ner alla affärerna på Hölö å här.

NN: Så de lönade sig inte tyckte Södertälje å satsa på? Vem var de då som tog över affären?

IJ: Ja de var när Konsum sluta, de där ungdomarna som har de nu.

MJ: Ja de va väl de.

NN: Va de inte nån utlänning som hade nå utländskt ...?

MJ: Jo de va Estländarn. Han va väl en tre - fyra år?

IJ: Ja han va där rätt länge.

MJ: Han va rätt så bra. Å inte geck de å skälla pån (skratt) för han svara inte. Nej han va bra.

NN: Hur va de, va tyckte Mellander om Konsumföreningen? Va han för den eller emot den?

IJ: Han, men frun va väldit mycke för den. Jo men de va bra när vi fick Konsum där, de va jättebra de.

MJ: Ja får lov å säga de att ja alla ledande så ha de varit ryslit bra därute på Oaxen.

NN: Ja hörde de att när Mellander då började 1939 så va de ju många av dom unga som gav sig iväg darifrån, för att dom tyckte Mellander gjorde lite dumma uttalanden, va lite snorki (.....?).

MJ: Jo de gjorde han men å de va nog me många såna där som kom ut till ett såntdär ställe, de en nog inte så gott å komma ut till de där, där en viss folk har sona egna meningar. De e inte gott.

NN: Nej de e nog sant.

MJ: Å de va ju likadant me inspektorns Lindell, han kom ju från den militärn, å ditt ut å vart inspektor. Å de skulle ju va så militäriskt, men de gick snart av honom.

NN: Va de många som slutade då oxo, eller ...?

MJ: Nähej, de va nog inte så många men dom va nog osams i blann.

IJ: Han va sån där att han sa ifrå direkt.

MJ: Han va en karl riktit om man säger. Han kunde skälla, så ... å de gjorde int då att man skällde mot. Om 5 min då kom han tebaks å kund prata å skratta precis hur som helst.

IJ: Vi hade väldit bra då för att (.....) hon hade gått genom nån kurs. Hon hade ju sjukvård.

NN: Hade inte fru Mellander de oxo?

IJ: Nähä.

NN: De hade hon inte.

IJ: Hon hade nån, de sas att hon hade genomgått nån kurs. Men ja vet inte för att man besvära henne aldri me nånting sånt där. Men fru Lindell hon va väldit snäll å dukti me sånt där.

MJ: Men de ha vari så i alla tide att inspektörernas fruar så ha dom havi en första förband å.. man ha gått dit å fått hjälp. Å då ringde hon te Trosa å greja å.

NN: När du va barn, va de många åldringar pensionärer gubbar å gummor som gick kvar på bruket?

MJ: Jaha, dom de fanns ju te pensionen men de va ju inget som man kunde te leva på, utan dom arbeta te dom dog. De va inget annat.

IJ: De ble någe lite uta bruke i alla fall.

MJ: Ja eller bruke va ruskete snälla mot dom, för dom hade en lite slant å så hade dom fritt husrum å ve, å så på jul å te missommar då vade, fick dom lite socker å kaffe å lite sånt där.

NN: Bodde dom gamla på nåt speciellt ställe när du va barn eller..?

MJ: Nä vi hade ju en kåk därframme dom sa alltid de va ålderdomshemme, å där va ett enkelrum var.

NN: Fyra enkelrum?

MJ: Ja fyra enkelrum där. Å sen så va de lite inplanterat i andra kåkar där fanns de ett rum å, när ja va barn, de va ju många uta arbetarna som inte hade mer än ett rum. Hde dom 2 rum så fick dom ju lov å ha inneboende hos sig.

NN: Men två rum, menar du då kök å ...?

MJ: Ja just de. De e kök å rum ja.

NN: Va de då vanligr me inneboende?

MJ: Ja, inte så mycke eller när ja växte upp men alldes innan, innan ja växte upp. Så att de va

NN: Vilka bodde i Svalan, när du växte upp, de där lilla huset där?

MJ: Ja de va en gumma, hon hade vari skollärarinna på Karta.

NN: Va hette hon, kommer du ihåg de?

MJ: Ja, nej. Vi kalla allti för "gumma Karlsson".

NN: Gumman Karlsson.

MJ: Jaa.

NN: Hur va hon?

MJ: Hon va litte, ja ja vet inte, hon va inte dum, men hon va lite konsti. Hon hade havi ja tror de va, va hette de - nässelfeber - elle sånt där, så hon hade vare sjuk, hade slage på huve på na.

NN: Va hon argsint?

MJ: Nej de tror ja inte hon va. Rökte å blossa cigarrer å fick i affärn.
(skratt)

NN: Va hon änka?

MJ: Jaha, å va hennes ja, dotter å måg, han va förman på Oaxen.

NN: Va han förman för hela bruket?

MJ: Nej dom hade vissa somliga hade ugnen å somliga hade berget å ...

NN: Vad hade han?

MJ: Han hade berget å som gick te ugnarna, å sen va de en som hade berget till utlastningen, eller dom hade ju ugnar däroppe ve Liljeholmen.

NN: På västra brottet då?

MJ: Jaha, å i Kroken vi kalla, i norra.

NN: Så dom bröt äben i Kroken för utlastning till Liljeholmen?

MJ: Jaha, å de gick mycke sten därifrån.

NN: Va de tre förmän då? En för ugnarna

MJ: Ja de va en på västra sidan, å en i Keroken åsså en för ugnarna. De va tre i stenbrottena. Å sen va de en anna för själva ugnarna.

NN: Fyra förmän då?

MJ: Ja de va de.

NN: Å över stod då inspektorn?

MJ: En inspektör ja.

NN: Hur va de, var de några av direktörerna som bodde i direktörsvillan när du va barn?

MJ: Ja dom bodde där på sommarn bara. Å när ja va liten, ja 7-8 år kanske

något mer, då bodde inspektorn oppe i direktörs villan, eller då fanns inte den här ingenjörsvillan, den fanns inte då.

NN: Bodde han i hela lägenheten, eller hade han något rum bara? På övervåningen eller?

MJ: Nä, han hade hela.

NN: Han hade hela villan. Du kommer inte ihåg om inspektorn?

IJ: Ännu längre tebaks så bodde väl en (:::::::::::) där?

MJ: Jo men te först va de inspektör Nyström som bodde opp e villan där enda sen ja va - de minns tebaks.

NN: Inspektorn hade aldrig bott i Statshuset?

MJ: Jo de va en som hette Bengtsson. Han bodde där i Statshuse. De e rivet de ja. Å där bodde Hedberg oxo ett ta. De va oxo en inspektör. Men sen e de däroppe där dom har, te kontore, ja de e flyttat nu. De hade däroppe på ..

NN: Där Knut Engström bor?

MJ: Ja, där bodde ju oxo inspektorn ett tag.

NN: Vilka bodde i Montörshuset då du va barn? Uppe på norr, det vita huset bredvid ålderdomshemmet?

MJ: Ja de va bara arbetare.

IJ: Där bodde din farfar å farmor.

MJ: Ja de gjorde dom. Dom hade ett rum där åsså va de en som hette Klarø, Snika-Klara va vi sa, åsså han Andersson, dom bodde i ett, åsså va de en som mjölkerska då- Andersson. Dom bodde tre familjer neri där, åssen en opp på.

NN: Va de bara ett rum eller va de rum å kök i dom där lägenheterna?

MJ: Ja de va i nedra botten så va de ett stort rum i en lägenhet. Å sen i östra va de två små rum.

IJ: Men dom hade inge rum å kök.

NN: Inget rum å kök?

MJ: Nej de va bara

NN: Va de samma uppe på vinden i övervåningen?

MJ: De va ett rum i varje ända å sen va de en stor vind emellan.

NN: Va bagarstugan inredd då? Fanns de nån lägenhet där?

MJ: Ja de fanns oppepå en lägenhet. Å där bodde Lennholms å så länge ja minns tebaks. Å den där bagastugan där baka dom ju alla nästan.

NN: Va de hela bottenvåningen som va bagarstuga?

MJ: Ja de andra som va åt skolan till där, de va bodar, men byggdes ju om sen å.

NN: Skolan fanns den när du va barn?

MJ: Ja ja gick i den där skolan hela tiden.

NN: Hur många år gick du där?

MJ: Sju år.

NN: Hade du flera lärare?

MJ: Ja, ja hade nog en fyra, fem stycken va de kunde vara.

NN: Kommer du ihåg va dom hette nära av dom?

MJ: Ja den älsta den första ho hette Örtendal, å sen va de en som hette Hörlin. Hanna Johansson de va - nähä - de va int den sista hon hette Stenbeck. Å sen vart de fullt ändå sen när ja slutade. De flyttta flera gånger. Ja vet inte varför dom flytta?

NN: Lärarna?

MJ: Jaa.

NN: Trivdes dom inte?

MJ: Jo de tror ja nog.

NN: Va de inte nån lärarinna som va väldit konstig?

MJ: Jo de va fröken Örtendal.

NN: Skrämdes upp barna å läste om mord å olyckshändelser för eleverna.

MJ: Ja eller när ja skrev in mig i skolan, då fick ja en halv sida, ja skulle kunna läsa innantill andra dan.

NN: Hur gick de då?

MJ: Ja de va te sitta kvar de varenda dag hela året se ... (skratt). Men vi geck de varannan dag de först. Å sen gick storskolan vi kallart på förmiddan å småskolan på eftermiddan.

NN: Hur många elever va de ungefär som började när du ... i första klass?

MJ: När ja börja, vi va nog en sju, åtta styckna.

NN: Å så fanns de då elever från andra klasserna oxo?

MJ: Ja vi va väl en trettio, fyrtio styckna. Å de va no inte så rolit för dom.

NN: De måste va svårt för lärarinnan?

MJ: Ja hon skulle kunna allting, hela

NN: Hade ni nån gymnastik?

MJ: Ja de skulle vi väl ha förstås, men de vart ju inte så mycke.

NN: Hur gick de till?

MJ: Ja, lite armgymnastik å springa lite å sen fick vi en skollärarinna som, hon va ryslit mycke te å leka. Å vi lekte både i skolan å på kvällar.

NN: Va hette hon?

MJ: Anna Johansson, hon va bohuslänska eller halländska? De va nog den bästa vi havi därute.

IJ: Ja då ja.

MJ: Ja sen ha de vari fint.

IJ:

MJ: Men dom känner inte ja, ja si så där.

NN: Gick dom för Stina Mattsson eller?

IJ: Ja alla våra barn har gått för Stina Mattsson. Hon va där i 25 år.

NN: Hur va de, umgicks föräldrarna me lärarna eller:::?

IJ: Jaa, då.

MJ: De va aldri nån sån där skillnad.

NN: Så lärarna behövde inte känna sig isolerade?

IJ: Nej, onej då.

MJ: Å de va likadant när man hade fester eller fackföreningen å såna där fester, då bjöd man dit både basar å inspektör å allihop. Då hade alla rolit.

NN: Var höll man till nånstans när man hade fester innan Gillet byggdes?

MJ: Å de va en lada. Titta här. De enda som finns här, på hela alltihop häroppe, vi kallat allti för musikrummet.

NN: Va de ofta de va festligheter här i musikrummet?

MJ: Ja inte så ofta inte, de va dans iblann å.

IJ: De va varje lörda.

MJ: Ja de va på senare tid, men inte då inte.

NN: Va de ni arbetare själva so arrangerade festerna, eller tog bruket ledning å ...?

MJ: De brukta bjöd på fest alla jular, anndad jul.

NN: Då höll man till här i de här i stället.

MJ: Jaha.

NN: Men danser å sånt?

MJ: De gjorde folket de.

NN: Själva. Hade ni nån orkester när du va barn?

MJ: Ja gubbarna hade. Dom spela hornmusik.

NN: Hur många va dom ungefär?

MJ: Ja ett tag va dom sex, å ett tag va dom åtta.

NN: Va din far me å blåste?

MJ: Ja tror när utställningen va i Stockholm, vet inte ...?

NN: 1897?

MJ: Ja då va dom i Stockholm å spela.

NN: Vem va de som ledde blåsorkestern när du va barn?

MJ: De va en inspektör son. Han hette Nyström, å han ledde då.

NN: Va de ofta som gubbarna träffades å övade?

MJ: Ja dom spela jämt nästan. En å två gånger i veckan.

NN: Var brukade dom vara å spela?

MJ: Ja då va dom på de där musikrumme. Å när ja va barn då va dom ute å spela på bröllop i Hölö å Ösmo, runt omkring.

NN: Va de samma gubbar som höll på hela tiden, eller växlade dom av?

MJ: Nej, då så va de ju ett gäng som spela jämt eller sen så la dom av alldeles, å då kom de yngre krafter sen då.

IJ: De va ju söner till dom gamla.

MJ: Jaa.

NN: Har du varit med å blåst?

MJ: Nej, å de va min farbror som, han sluta i de militära, åsså vart han vågmästare de kallas på Oaxen, åsså skulle han lära dom å spela.

NN: Han va musiksergeant vill ja minnas i Vaxholm. Va hette farbror?

MJ: Han hette Manne Jansson.

NN: Manne Jansson?

MJ: Eller Emanuel Jansson.

NN: Hur gick de då med den nya orkestern?

IJ: De va så duktia så.

MJ: Ja dom spela ritit bra.

NN: När kom farbror Manne dit å började lära dom nya pojkarna?

MJ: Ja jag kan inte säga vilket år de va?

NN: Va ni gifta då?

IJ: Ja de va nog -23 eller -24 nånting sånt där, han kom.

MJ: Nä de va senare.

IJ: De va inte så mycke senare, då bådde vi däruppe på Läroverke där.

MJ: Men i alla fall. min far hade lärt dom noter å blåsa lite, så att de värsta va så när unnanstökat för de där. Men sen kom han å då va do duktia.

NN: Då kunde dom. Hur många pojkar va dom i den nya orkestern?

MJ: Ja dom va väl en åtta, tie stycken ett tag. Å dom oxo va ute te spela mycke ett tag, spela för direktörer å sånt därnt.

IJ: Kvällarna gick runt på Oaxen å spela. De va medan Lindell va där, då va de så ordnat på Oaxen så han ordnade promenad runt Oaxen, södra udden där då.

NN: Va de Lindell?

IJ: De va Lindell ja. De va så väldit snyggt på Oaxen då. Å då gick dom här pojkarna, musiken runt å spela. De va så vackert så trevlit så.

NN: Fanns de några platser där ni träffades på och pratade om dagens händelser, nån mötesplats?

IJ: Nä, inte särskilt inte.

MJ: Nej, de där gick bort. När ja va barn då gick man ut på udden, å de va på vårarn allra helst, då skulle dom titta när "storutnan" kom å...

NN: När va då?

MJ: Storutnan de sa dom. De va när sjön gick upp ... då gick dom opp me kikare å då vänta man på vårn. Å de va de mycke prata. Å de va de både äldre å barn me.

IJ: Missommarafhton då hade man allti någe ...

NN: Hur firade man midsommarafhton, när du va barn?

MJ: De va som vanlit. Dom hade lite festlit å gubbarna söp lite å de vart dans då, på bryggan.

NN: Hade man nän midsommarstång?

MJ: Nej inte då när ja va liten inte. Men sen hade dom ju de, när de vart ann inspektorer å de.

NN: Ja festade dom mycke om, söp dom mycke dom där gamla gubbarna?

MJ: Nä di hade ju inte så te supa så mycke, men dom feck någe, så vart dom ju fulla de klart.

IJ: Gubbarna gickju mycke till varandra å så där.

NN: Gjorde dom?

IJ: Jaa, å som när Martin va liten eller barn då gick ju familjerna ihop.

MJ: Ja alla så hade dom en julfest, å då åt dom å drack å dansa i köke å.

NN: Va de även dom vuxna som va me?

MJ: Ja de va dom älsta de.

NN: Vilka gick dom till då, va de sina egna släktingar?

MJ: Nej då, dom bjöd vem som helst.

IJ: Familjerna då ...

NN: Som dom kände?

IJ: Ja vi kände ju varann allihopa där.

-- slut sida 1 --

NN: Känner du till nånting om att varna på norr inte gärna lekte med dom på söder? Man titta lite snett på varann?

MJ: De va nog mycke prat. Så för de de första de framme, de fanns inte så mycke barn.

NN: Var då, på norr?

MJ: Ja på norr där vi kalla framme sa vi allti. Å när dekom nära barnrika inflyttande, ja då fick dom åka ut te söder. Å då vart de barna därute, dom mesta.

NN: Va de äldre manniskor som bodde på norr då när du va liten?

MJ: Ja de va de mycke, äldre. Å de va väl mycke utav de de va små rum å lägenheter däroppe, å de va ju bara två å två eller ett å två barn. Å på söder va de ju större lägenheter.

NN: Rummen då va större?

MJ: Jaha.

NN: Hur va de i Statshuset när du va barn? Vilka bodde där? Va de arbetare eller va de gamlingar?

MJ: De va bara arbetare.

NN: Hur många kunde bo i Statshuset då?

MJ: Ja de först

IJ: Ja men när du va barn bodde ju inspektorn där.

MJ: Nej först bodde, de va 2, 3, 4 lägenheter eller om de va 5 på nedra botten. Å så bodde de 2 oppe på. Sen gjorde dom om, höjde taket så dom gjorde en lägenhet till. En våning till där de vart mycke lägenheter, ja tror de va en tie styckna däroppe i Statshuse. Där du vet Lennholm å dom bodde.

NN: Flyttade Lennholm ditopp från bagarstugan då eller...?

MJ: Han bodde där oppepå bagarstugan å så kom han ner te Statshuse.

NN: Vad jobbade gamle gubbe Lennholm me?

MJ: Ja minns inte honom annat än han gick å släckte kalk. Å de gick så länge så dom närapå ficklov te bära hem honom.

NN: Var höll dom till när dom släckte kalken?

MJ: De va dom här laderna de.

NN: De va alltså i närheten av ettans ugn då.

MJ: Ja de va de. Å sen så fanns de i 3:ans, i nya ladan vi kalla, å sen iblann så vart de brått me släckt, så dom släckte å kasta ut de på backen, vissa tider.

NN: Hur gick de till när dom i gamla tider släckte kalken här i laderna?

Hur gjorde dom då?

MJ: Dom la ut dom i en sträng, om ja säger på 2 meter brett, å så där ja kan inte säga tjuge cm tjockt lager, å så slog dom opp lite annan kalk runt om, å så slog dom vatten på.

NN: Sjövatten eller?

MJ: Ja dom hade vatten, pumpar inne i laderna. Å sen så fick de ligga där å släckas. De skulle ösas om, å så ligga ett tag till.

NN: Varför öste dom om de?

MJ: Ja för att de skulle släckas efter.

NN: Va hade dom för redskap när dom öste om de?

MJ: Dom hade vara vanliga skyfflar.

NN: Dom hade inga hacker?

MJ: Jo de hade dom när dom droge ut den där kalken.

NN: Har du varit med på den där gamla tiden å släckt?

MJ: Jo då ja har släcke kalk me. Å de e inte så ruslit många år ja gick hade yrsa (.....?) ett år å då kun ja inte gå me först i början i de där grova. Då fick ja gå te släcke kalk ofta då.

NN: Hur många va ni då dom gick å släckte kalk i den där ladan?

MJ: Här framme då iden här första ladan så va de väl två, å i nya ladan oxo två.

NN: Arbetade ni i skift?

MJ: Nej då.

NN: De va dagen, dagsarbete då. Kommer du ihåg om de va timpenning eller hur va de?

MJ: De va timpenning bara, dåli timpenning.

NN: Va de sådana som va lite sjuka och inte orkade med?

MJ: Ja de va såna här äldre.

NN: De va de ja.

MJ: Jaa.

IJ: Å nybörjare, barn som börja jobba.

MJ: Men dom va inte me å släckt kalk inte.

NN: Va fick barnen börja med?

MJ: Ja när ja börja därute, ja var ju 16 år, men annars så va de lite ve-körning å sånt därnt till ugnarna då, de gick me ve då te å börja me.

NN: Va de under första världskriget?

MJ: Jaa.

NN: Hjälpte dom till i berget nánting, dom här unga pojkkarna?

MJ: Nej dom fick inte gå me i bergen.

NN: Lastade dom sten å kalk?

MJ: De fick dom inte göra. Dom fick inte börja me någe sånt därnt förrän, ja ändå längre tebaks när de inte fanns någen skyddsdrag, då geck dom ju me när dom orka. Men inte sen så kom ja hem å vi fick inte gå me i de.

NN: Så du fick då börja me å köra ved?

MJ: Ja, ja börja me de å sen lasta kalk. Lasta kalk de skulle vara ett lindrit arbete. (skratt)

NN: Va de de då?

MJ: Nehej då de va de inte.

NN: Hur gick de till när de skulle lasta då?

MJ: Ja de gick en och en halv hl. i kärran.

NN: Va de skottkärror då?

MJ: Jaa, me järnhjul. Först ja börja då körde dom hur mycke som helst i skift, men när ja börja vi va ett helt gäng oaxpojkar som börja på samma gång. Å vi tog ner de där, de va ett ryslit bråk om de där, men vi körde åtta kärrer i halvtimmen, Å sen så vila vi.

NN: Hur många va ni i de här gänget som börja samtidigt?

MJ: Ja vi va nog en sju, åtta styckna.

NN: Kommer du ihåg när fler av dina kamrater, va dom haette som började?

MJ: Ja de va Kurt Andreasson, Edvard Andersson å Tor Hedberg, han va ju inspektorns son, men han börja där oxo ett tag. Å där va åsså Torvald Karlsson. Men sen börja de många yngre efter mig unna för unnan. Å dom va ryslit snälla mot pojkar.

NN: De va dom?

MJ: Man fick göra rätt för sig, De va ett hårt arbete då.

NN: Var tog alla flickorna vägen då som växte upp då i familjerna, när dom hade gått i skolan? Stannade dom kvar?

MJ: Nä, ute på lann å i stan å. De gick

NN: Gifte dom sig istan, bilda familj?

MJ: Ja i flesta fall gjorde dom de.

NN: Va de vanligt annars att flickor på bruket gifte sig med pojkar där när du va ung så att säga?

MJ: Jaa de gjorde dom eller annars så sökte man ju utåt. De va ju i flesta fall så.

NN: Så att ni pojkar gifte en alltså med flicor utifrån Va de många gamla ungkarlar när du va barn som jobba, eller va dom flesta arbetarna gifta?

MJ: Nej. Nä ja va barn dp kom de, de va smålännningar som kom, å dom arbeta ifrån vårn å så åkte dom till hösten. Å de va ju från Hölö å Mörkö å de va flera ställen dom kom ifrån. Dom sluta bara.

NN: Dom här smålänningarna var bodde dom nån stans på Oaxen?

MJ: Dom bodde i den där gröna kåken som ligger mitt på, därute.

NN: Fattigstugan?

MJ: Ja, Fattigstugan vi kallar ja.

IJ: Ungkarlshotell sa alltid Lindell.

MJ: Ja men vi sa allti Fattistugan.

NN: Varför kallades den för Fattistugan? (skratt)

MJ: De va väl lite dålit med för de där ungkarlarna, för dom skull laga maten själva.

IJ: Ja dålit me mat å sen va de lite rucklit dä oxo.

MJ: Jaa, vägglöss å

IJ: Usch de va så dant där.

MJ: Men de va ju så på den tin. De låg två å två i samma slaf.

NN: Så dom hade inte ensamt rum då?

MJ: Nää de låg sex, sju styckna i samma rum.

NN: Å de va Sorundabor å de va Mörköbor?

IJ: Jaa, de va mycke blanning där.

NN: Så de reste inte hem sorundaborna å Mörköborna då?

MJ: Nej inte dom där yngre ungkarlarna. Men de va den tiden fick do ju inte va så noga.

NN: När ni gifte er då 1921 va de, vilka familjer umgicks ni då mycke med? Va de jämnnåriga?

IJ: Nää, de va nog iregel dom här äldre, som va äldre nu dåser du.

NN: Vilka familjer va de? Kommer du ihåg några namn?

IJ: Ja en familj hette Sundberg å en hette Andersson, å dom bodde ju i de där (..... host host), mycke familjer då. Å vi va väl yngst där. På de sättet vart de att man va me dom där äldre.

NN: Va dom släkt me er eller?

IJ: Nej då inte ett dugg. Men att en del va ju sjuka å så där, å ja hjälpte dom å på de sättet kom man ju ihop. Vi va mycke tillsammans.

NN: Va de lätt å komma in i gemenskapen om man kom utifrån å flyttade in till Oaxen?

MJ: Ja de tror ja nog. De e nog bra mycke värre nu?

IJ: De va lätt. Jo men de e ju så mycke blanning uta folk nu, de va de inte då. Ja trivdes väldit bra där.

NN: Dom där riktigt gamla oaxenarbetarn när du va barn, dom gamla gubbarna så att säga som gick i slokhatt å mollskinnsbyxor, va dom dryga? Va de nåt släkterför sig?

MJ: Nä de va de inte, utan dom va hjälpsamma när man börja arbeta.

NN: Så dom bestämde inte själva å så där, visste bäst?

MJ: Nej, nä. Jag förstår inte som vi pojkar, vi ville inte säga "du" åt gubbarna, men de sa dom åt, de får du lov å göra.

IJ: De va inte bruklit på den tiden heller.

MJ: Då sa man ju farbror.

NN: Men de skulle inte ni göra?

MJ: Nää de fick vi inte.

IJ: Ja tyckte de va väldit bra sammahällning på Oaxen mellan grannarna.

Man hörde aldrig att de va nån osämja på någet sätt.

MJ: Nää, å dom kunde ju ble osams nån gång, men de gick snart över. De fick lov å gå över.

NN: Du har arbetat på ugnarna oxo? Vilka ugnar, när va de som du var på det?

MJ: Ja j'a har ju vare på allehopa ugnarna.

NN: Ettan oxo?

MJ: Ja de ha ja elda på. Ja elda i sjutton år, elda ja ugnar. Å sen gick ja i stenbrotte i ett par tre år. Men sen så vart ja reparatör, ja gick å laga där. De va trasit å.

NN: Om vi börja då med ugnarna: Hur långa skift, eller hur va de två eller tre skift då?

MJ: De va tre-skift. När ja va barn va de väl två-skift. Då va de tolv-timmars. Men sen när åtta-timmarslagen kom, då vart de tre-skift, åtta-timmars, 56 timmar i veckan. Å de gick både varda å sönda likadant.

NN: Kunde man eller måste man arbeta hela tiden, eller fanns de tillfälle å vila lite grann under passen?

MJ: Ja de fanns de. De va bra, å man rådde sig så mycke själv. Inspektorn han brydde sig väl aldrig om ugnarna utan.

NN: Va sa ugnsbasen då, va han bra?

MJ: De va han får man lov te å säga. Man skötte sitt jobb, sen brydde dom sig inte om. Å dom gick hem klockan fem, så va de visst då, sen blev de halv fen. Sen så fick de sköta sig gubbarna bäst dom ville därborta.

NN: Va de en eldare per ugn?

MJ: Ja de va de.

NN: Va va de för arbeten som eldaren fick sköta om då?

MJ: Ja han fick lägga in kol å så fick han slagga opp å spetta ner ugnen när de skulle dra.

NN: Hur gjorde man när man slaggade dom här kolugnarna?

MJ: Ja man hade en lång järnstäng å drog mella rosterna (rotterna).

NN: Hur fick man ur slagget ur eldstaden?

MJ: De va te ösa de sen.

NN: Krokade man upp de eller öste man?

MJ: Man öste opp ett i kärра å ut i sjön.

NN: Sotade man ofta ugnarna?

MJ: Jaha de gjorde man ju så fort de varte sot i kanalerna, fick man ju lov å sota.

NN: Va de i kanalen som går in i ugnen?

MJ: Jaa.

NN: Fanns de nära sotluckor eller?

MJ: Ja de va sotlucker.

NN: Var låg dom?

MJ: Dom låg nere på nedra botten där de kalken kom ut. I den botten gick dom snett upp i ugnarn.

NN: Vad hade man för redskap då när man sotade?

MJ: Ja de va en lång järnstång me ne sän här fyrkantig lapp på, å fick dra, å så öppna å så låta de dra in luft så de brann opp. De va ett dyslit arbete.

NN: Hur ofta iunde de hända att man ficklägga in kol i fyren?

MJ: Ja de gjorde man, låt säga att ja kom dit klockan 6 på morron, då drog ja, å sen slagga vi.

NN: Drog du?

MJ: Nä, ja drog aldri.

NN: Utan du sa till att dom skulle dra.

MJ: Å så va de slaggning då å så la man in kol, så de tog väl en och en halv till två timmar.

NN: Å när va nästa gång du fick lägga in kol då?

MJ: Ja de va om en och enhalv å två timmar igen. Å senbror de på hur ugnen va, om han va styv eller dålig så fick man ju lov å bygge lera till.

NN: Hur då menar du, styv eller dålig?

MJ: Ja om den va för varm stt man brände opp kalken eller om

NN: Hur kunde man se att den var för varm?

MJ: Jorå, de blir en yrkes....

NN: Va såg man de på?

MJ: De såg man ju för de iblann så kunne villa rinna, å då va oart i kalken, då rann den å så vart han för vit,

NN: Hur gjorde man då?

MJ: Då öppna man luckerna på fyren å svalka han av mesamma.

NN: Men de måste blivit varmt inne i, på eldplattformen då luckerna öppnades?

MJ: Jaha, de vart varmt de. Sen sa du till uttagaren då att hans skulle dra. Hur såg du att de va tillräckligt han drog?

MJ: Ja vi drog allti var tredje timme först ja börja. Å då sa de på klockslag bara, att då kulle man dra å då fick ja titta hur mycke som skulle dras.

NN: Hur kunde du se de hur mycke?

MJ: De va på hur varm han va då å vit han va pelarn då.

NN: Så du tittade på pelarn?

MJ: Ja.

NN: Spettade du ofta, fick du göra de?

MJ: Ja de fick ja göra varje gång.

NN: Fastnade stene mest? Va de mot pelaren eller ...?

MJ: Ja när de vart för varmt så va de de på pelarn.

NN: Fick även uttagaren spetta ibland?

MJ: Nää de gjorde dom sällan. För va de att ja fick spetta hårt, eller då fick dom dra så mycke som dom hade å göra för att köra dän. Å de va en skam för te be andra å hjälpa sig då för tiden.

NN: Va de de jaha. Hur många gluggar va de man kunde spetta i?

MJ: Ja de va tie. Å om ja räkna på de bágge, så kunde de bli tjuge iblann.

NN: Va de två ugnar som du hade då?

MJ: Nej, men de va en lucka här å så va de en längre opp, om de inte ville gå ner.

NN: Det måste ha varit varmt å spetta? Slog eldslågorna ut ur ..?

MJ: Nej de gjorde de inte. Den tog in i ugnen den.

IJ: Men nog hände de allt?

MJ: Ja men inte skulle den.

IJ: De va ju en som brände sig så dant.

MJ: Ja men de va ju me fyrr de. Aldri me kalken så där.

NN: Hur brände han sig, på vilket sätt då?

MJ: Jo dom elda ner ugnen tror ja. Å då låter man de brinna ner, å då brann de under. Då va de ett kollock inne i fyrr oppepå, å de slog ner å då måste ju elden nånstans. Han gick opp slog en i ansikte.

NN: Va de mycke olycker i arbetet?

MJ: Nja de ska ja inte säga att de va. De va väl inte för att de va så mycke, folke kunne sin sak. Å dom fick göra som dom ville, så de va nog inte så mycke. Dom mesta olyckerna de vrt me nytt folk. Å de blir de väl lite överallt kan ja tänka.

NN: Hur länge arbetade du vid ugnarna som eldare?

MJ: Ja elda i 17 år.

NN: Blev du ugsreparatör sen därefter?

MJ: ja sen gick ja i säcklastningen i fyra å ett halvt år.

IJ: Du va ju fyllare oxo.

MJ: Ja de va fyllare de va te Ja ja gjorde lite te varje. Ja gick på "lösen" mycke ett tag, gjorde allting.

NN: Va de många som gick på lösen då?

MJ: Nej vi va inte mer än två eller tre då ett tag.

NN: Hade ni sämr betalt när ni gick på lösen?

MJ: Ja hade vi väl timpenning hade vi väl lite högre timpenning, så att de gick mellan ackordet å vanlig timpenning.

NN: Vilka va de som hade ackord?

MJ: De hade dom i stenbrotte, de mesta ackordet.

NN: Ugnarna hade dom ackord?

MJ: Ja, eller dom fick en nu sista årena aj jobba där.

NN: Va de timpenning tidigare?

MJ: Ja de va bara timpenning.

NN: Hur mycke va de när du började i timpenning i ugnarna?

MJ: Jo då va de bra, då va de 1,25. Å sen vart denna här krisen å då gick de ne ända till 70 öre i timmen.

NN: Vilket år va de du började då på ugnarna å hade 1,25 ungefär?

MJ: Nja de kan ja inte svara på.

NN: Va du gift då?

MJ: Ja. Vi gick ner ända till 70 öre å sen så gick ja ve ugnarna. Ja gick i 17 år då, å eller sen gick vi te tjäna 28 kroner i veckan i många, många år. Å de fick vi på de va väl nån 5-öring.

IJ: När vi gifte oss du vet, så tjäna du 47 kroner i veckan.

NN: Va de svårt då me dom pengarna å föda familjen? Klara av?

IJ: Jo de va väl, men att de va ju inte nära pris då heller. De va ju så billit allting.

NN: Bakade ni själva brödet? Var nån stans bakade ni?

IJ: Fick man göra i köket.

NN: Men fanns inte de bakstugor lite var?

IJ: I den Fattistugan vi säger, där va de en liten bagarstuga.

NN: Å i Slottet fanns de väl en?

IJ: Ja där oxo ja. Men de va före innan ja kom dit. Så att de användes ...

MJ: Ja men du baka i Fattistugan.

IJ: Nää.

MJ: Jo de gjorde du. Ja i alla fall så de te vart ju borttaget me de där stora bakena dom gjorde.

NN: Började man köpa bröd eller va de baka hemma?

MJ: Nej, dom baka hemma.

NN: Kommer du ihåg, hade din farfar, va de han som bodde framme på plan, hade han vespis eller va de bara en öppen spis som han hade kokkärl?

MJ: Först därframme hade dom en öppen spis. Ålderdomshemme va de öppen spis ända till på -20 tale tror ja, me sän där trefot.

NN: Fanns de nära andra bostäder då när du va barn som oxo hade såna där öppna spisar?

MJ: Nej.

NN: Svalan va du inne där nånting?

MJ: Ja de va ja men där va de spis då.

NN: I Statshuset?

MJ: Ja då där va spisar.

NN: Ålderdomshemmet då? De va där som de va öppen spis ja, å i Fattisugan.

MJ: De Fattigstugan de va de spisar.

NN: Jaha, vedspisar oxo.Paradiset?

MJ: Ja då de va enda sen de byggdes de va de vespis, å de va -97 eller va de -96, -97. Jarå. Men de gick bra därute. Man hade potatis-lann man hade fisk å.

NN: Hade ni båt själva?

MJ: Jaa.

NN: Hade dina föräldrar de oxo

MJ: Jarå, de hade alla hade roddbåtar.

NN: Jaha, fiskade ni för eget bruk eller för avsalu?

MJ: Vi fiskade både för å sälja å te mat.

NN: Vilka sålde ni till?

MJ: Mörköbor å Sorundabor.

NN: Kom dom över eller fick dom åka ut?

MJ: Nej de va dom jobbarna. De fick man gå omkring me.

NN: På arbetsplatsen?

MJ: Jaa. Åsen skicka vi ett tag te Stockholm.

NN: Kom de nån å hämtade då?

MJ: Ja då fick nam leja bil till Hölö å på tåget.

IJ: Men de va ju många på Oaxen som inte hade fiskeredskap.

MJ: Ja de va de oxo, som kom dom köpte ju oxo. Men uta dom älsta då när ja va barn, dom hade nåt nät å sisså där allihop, å metspön om inte annat. Satte nät å ...

NN: Va du ute ve Karta nån gång som barn?

MJ: Jarå.

NN: Levde gamla Kalle Hammarsson då?

MJ: Jarå han levde därute.

NN: Va han ensam därute eller va de nån mera?

MJ: Nej han va ensam då ja va där.

NN: Sundberg som bodde kvar där hade hon dött?

MJ: Ja

NN: De va visst (.. en gumma?) som Sundberg stannade kvar.

MJ: Hon hade flytta upp till Sorunda, så hon bodde väl på ålderdomshemmet i Sorunda?

IJ: Ja de törs ja inte säga men hon levde långt efter sen ja kom te Oaxen.

MJ: Ja visst.

IJ: Hon va ju ofta te hälsa på sin dotter å en son hade hon ju där.

NN: Men hon lär ha stannat kvar ett tag på Karta sen bruket las ner först.

MJ: Ja hon kom roendes.

IJ: Hon rodde emellan Oaxen å Karta.

MJ: Rikti gumma te vara stark. Hon tog en 100 kg säck å bar ner te båten, å stack iväg me.

NN: Varför stannade Hammarsson kvar så länge därute? Va han gift eller?

MJ: De kan ja inte svara på vikke han va. Men de tror ja inte att han va. Utan de va en sän därför ensling. Så han bodde därute å fiska å.

NN: Dog han därute?

MJ: Nej de tror ja inte.

IJ: Men han bodde ända te stugan vart så dann så att den hållt på å ramla.

NN: Var bodde han ute på Karta, i vilken stuga va de?

MJ: De va den där som låg på västra sidan. Ja kan inte säga -- jo deva väl den enda som fanns kvar.

NN: Den stora byggningen där?

MJ: Den stora byggningen, bodde i ett rum där å de va ju ryslit dålit. Å många gånger så fick han lov å te ta bössan å mota dän folk me. De sa han flera gånger ja tala veen.

NN: Hade han mer än ett rum därute?

MJ: Nej ja tror han hade bara ett rum. Han, ja kommer inte ihåg vikket år som han dog därute, men han levde bra länge där.

NN: Dom här familjerna som kom från Karta till Oaxen, bildade dom nån grupp för sig?

MJ: Nejdå.

NN: Mera värda så att säga?

MJ: Nej då, dom va likadant.

NN: Så dom tyckte inte att dom hade mera bestämmanderätt, dom här gamla?

MJ: Nej då de va de inte. Å somliga bodde på Grönsö uta dom där ve Karta.

NN: Stannade dom kvar på Grönsö?

MJ: Närå, dom kom hem te Oaxen

NN: Kommer du ihåg nåra namn på nån av dom som kom från Grönsö?

MJ: Ja de va han Sundbergs där å så Engströms, åsså va re väl, va inte Larssons me å Grenberg?

NN: Bodde Grenberg inte på Karta?

MJ: Jo han bodde på Karta.

NN: Vestrells bodde dom ...?

MJ: Vestrells va därute oxo.

IJ: En Grenberg en gammal tant hon levde ju ännu

-- avbrott ---

MJ: Otäckt i blann där.

NN: Va de många barn som drunknade å ..?

MJ: Nää, nej de kan säga.

IJ: På den tiden ja bodde där va de två barn som drunkna. Inspektorns pojke å sen va de en som va på sommaren hos sin faster. Annars va de inga.

NN: Kunde oaxenborna simma i allmänhet?

MJ: I allmänhet så gjorde dom de. Ja vet två som inte kunde simma när ja va barn. Å ändå längre fram ändå, men annars så kunde alla simma. De måste en ramla ju i sjön rätt va de e, å måst ta sig dän. De va inget vidare, å då va de ju alri några skoler eller någe, utan de lärde man ju sig när man va en fyra, fem år.

NN: Jag tänkte bara höra avslutningsvis vilket år å vilken datum du va född. De va 1902 den 10 i 3 på Oaxen i Paradiset. Å va hette din pappa å mamma då en gång till?

MJ: Han hette Johan Sigfrid Jansson.

NN: Å mamma?

MJ: Hon hette Lovisa, Anna Lovisa.

NN: Va de många syskon du hade?

MJ: Ja hade tre, vi va tre. Ja har en syster å en bror.

NN: Systern flyttade hon från bruket när hon hade gått i skolan?

MJ: Jaa.

NN: Brodern då?

MJ: Han jobba på lann först å sen så kom han hit. Han har jobba på Vabis i många år. Han e dö nu förresten.

NN: Jobbade han nåt på Oaxen?

MJ: Nej han jobba aldri på Oaxen.

NN: Hur kom de sig att han flyttade därifrån?

MJ: Jaa de kan bli sådär.

NN: Trivdes han inte därute?

MJ: Nej de gjorde han nog inte, å sen så komme han då te lann först i flera år. Å sen så kom han opp te Södertälje här å då börja han på Baltic först.

-- oo --

930316

Gunilla Follin